

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

УДК 378/147:811.13

О. В. Максименко

**ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ У СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

Міжкультурна комунікація з кожним роком набуває все більшої популярності серед українського суспільства як засіб не тільки спілкування, але й пізнання інших культур, форм суспільства. У сучасному світі, в умовах стрімкого розвитку суспільства, активної взаємодії між різними державами, у особистості виникає потреба практичного оволодіння іноземною мовою. Вона стає основою для розуміння, зображення, відтворення не лише історичних, суспільно-політичних та культурних подій епохи, але й відкриває найцікавіші факти сьогодення. Така форма комунікації також віддзеркалює, розкриває зміст, аналізує об'єктивність суспільних, наукових, культурно-естетичних чинників навколишньої дійсності.

Актуальність заявленої теми полягає в необхідності формування всебічно розвиненої особистості, висококваліфікованого фахівця-представника нефілологічної освіти, який має усвідомлення важливості формування іншомовної комунікативної компетенції з метою забезпечення збільшення можливостей та їх реалізації у світовому освітньому просторі

Окремі питання формування іншомовної комунікативної компетенції розглядались у різноманітних аспектах таких вчених, як М. А. Акопової, Д. Б. Гудкова, Ю. Н. Караулова, І. А. Зимньої, Н. Хомського, Л. В. Щерби, І. С. Якиманської.

Метою дослідження є обґрунтування сучасних освітніх парадигм, зорієнтованих на технології навчання іноземних мов і формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів нефілологічних спеціальностей. Об'єкт дослідження – процес забезпечення, вироблення й вдосконалення іншомовної комунікативної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей засобами сучасних технологій навчання іноземних мов. Предмет дослідження – формування іншомовної комунікативної компетенції як засобу реалізації мовної освіти.

Вивчення іноземних мов (в тому числі, і студентів нефілологічних спеціальностей) стає невід'ємною складовою освітнього простору, створює умови для оволодіння високим рівнем комунікативної компетентності з метою особистісного зростання, успішного здійснення

професійної діяльності в сучасному суспільстві та полікультурному освітньому просторі.

Формування іншомовної комунікативної компетенції передбачає відкриття широких можливостей для використання джерел наукової, технічної, культурної інформації, надає змогу рівного доступу до світових досягнень, розширює студентські можливості щодо активної участі в міжнародних освітніх програмах обміну.

Іншомовна комунікативна компетенція студентів нефілологічних спеціальностей базується на практичному оволодінні мовним матеріалом (фонетичним, лексичним, граматичним, орфографічним), мовленнєвим матеріалом (словосполучення, фраза / речення, понадфразова єдність, текст), красзнавчими знаннями (знання про культуру країни, мова якої вивчається), лінгвокрасзнавчими знаннями (знання мовленнєвої і немовленнєвої поведінки носіїв мови) й мовними знаннями (знання правил виконання дій з мовним матеріалом) та навички мовлення [1, с. 24]. Рівень володіння вищевказаними комунікативними компетенціями повинен відповідати рівню B2 Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, в яких зазначено, що незалежний користувач B2 „може розуміти основний зміст конкретних або абстрактних тем у складному тексті; розуміти спеціалізовану дискусію у своїй фаховій галузі; може спілкуватись з носієм мови з таким ступенем спонтанності та невимушеності, який не завдає труднощів жодному із співрозмовників” [1, с. 49].

Провідним питанням стає формування у студентів нефілологічних спеціальностей комунікативної компетенції, що забезпечує здатність до спілкування іноземною мовою в межах тем, ситуацій з необхідністю використання мовного і мовленнєвого матеріалу.

Комунікативні іншомовні компетенції передбачають синтез мовного, мовленнєвого, соціолінгвістичного й соціокультурного розвитку студентів і окреслюють:

1) мовну (лінгвістичну) компетенцію, що забезпечує володіння студентами мовним і мовленнєвим матеріалом з його подальшою реалізацією в усному і писемному мовленні.

2) соціолінгвістичну компетенцію, що визначає систематичне формування умінь користування мовленнєвими реаліями як засобом міжкультурного спілкування й механізмом і правилами мовленнєвої поведінки, що є відповідними для країни, мова якої вивчається.

3) прагматичну компетенцію, що відзначається знаннями принципів, за якими висловлювання організовується для здійснення комунікативних функцій та узгоджується згідно з інтерактивними методами.

4) загальнонавчальну компетенцію, що сприяє формуванню знань, умінь і навичок, опануванню стратегій, спрямованих на вирішення освітніх завдань [2, с. 248].

У системі навчання іноземних мов формуються компетенції, що, в свою чергу, спираються на *загальнонавчальні* знання студентів (мотивація вчитися), які вдосконалюють системне вивчення мови і сприяють формуванню мовленнєвих навичок користування мовним матеріалом; *соціокультурні* знання студентів, що систематизують їх уявлення про особливості країни, її культурні цінності й морально-етичні норми; практичні уміння та навички. Вищезазначені компетенції покликані сформувати комунікативну компетенцію особистості, підвищити рівень її культури.

Реалізація комунікативного підходу і формування мовної особистості ґрунтується на активізації процесу співпраці викладача й активної участі студентів у процесі навчання. Здійснення завдань комунікативної освіти передбачає не лише виявлення практичних знань із лексики і граматики, а зорієнтованість на „формальних аспектах мови”, що розглядаються в комунікативних аспектах з метою формування розуміння щодо їх систематичного вживання в мовленні.

Необхідність створення умов для успішного оволодіння іноземними мовами полягає в розумінні систематизованого навчання як засобу спілкування, а не об'єкта – предмета постійного вивчення.

Для успішної реалізації іншомовної комунікації важливо забезпечувати аналітичне поєднання в мовній взаємодії мовних і немовних засобів спілкування (жестів, міміки); порівняння мовних явищ іноземної мови, що вивчається, й рідної мови; швидкого переходу пасивних знань в активні, тобто, таких, що відразу вдосконалюються на практиці.

Комунікативний аспект вивчення іноземної мови надає можливості реалізації навчання мовлення, спілкування та вираження власної думки при відсутності так званого „мовного середовища”.

Концепція комунікативної освіти, що формує стратегію викладання іноземних мов у вузах, зокрема і нефілологічних, визначає мовленнєву діяльність, націлену на здійснення іншомовного спілкування, що відбувається на засадах активізації й синтезу мовного, мовленнєвого та життєвого досвіду. Реалізація мети формування ефективних користувачів мови полягає не тільки у здобуванні студентами знань (лексичних, граматичних, стилістичних), а й у розвитку та вдосконаленні навичок і вмінь „використання мовних норм для реальних комунікативних цілей” [1, с. 16]. Комунікативна компетентність формується на засадах інтерактивності навчання, автентичності матеріалів для навчання всіх форм спілкування, диференційованого підходу до оволодіння мовним матеріалом, соціокультурного спрямування навчання, систематичного використання інноваційних навчальних технологій, орієнтації навчального процесу на особистість студента.

Використовуючи комунікативний підхід під час викладання іноземної мови для нефілологічних спеціальностей, викладач має

систематизувати здобуті раніше знання та сформувати основи володіння іноземною мовою як засобом спілкування. Необхідно ліквідувати стереотипи щодо надмірних труднощів під час вивчення іноземної мови саме для студентів нефілологічних спеціальностей, підкреслюючи, що мова – „... зручний і необхідний сучасній людині інструмент практичного спілкування” [2, с. 112]. Згідно з принципом „домінуючої ролі вправ і завдань” пріоритетними вважаються завдання та вправи комунікативно спрямовані, які націлені на забезпечення оволодіння мовою як засобом спілкування шляхом систематичної організації інтенсивної тренувальної діяльності. Саме під час навчання викладач повинен зосередитись на тому, щоб „іншомовна когнітивна база чи принаймні її найважливіші фрагменти стали частиною індивідуального когнітивного простору студентів” [3, с. 115]. Практична направленість вимагає застосування відповідного матеріалу. Сучасні вимоги до заняття іноземною мовою зорієнтовані на мотиваційному забезпеченні навчальної діяльності (особливо у вузах з нефілологічними спеціальностями), комплексності заняття, його мовленнєвій спрямованості, різноманітності форм роботи, високій активності мовленнєво-розумової діяльності. Слід відзначити необхідність створення на кожному занятті умов для активної співпраці викладача зі студентами; стимулювати, заохочувати й підтримувати розумову діяльність, забезпечувати завданнями різного рівня складності, які можна використовувати і для самонавчання; розробляти цикли лінгвокраєзнавчого матеріалу. С. Г. Тер-Мінасова зазначає, що необхідно систематично влаштовувати наукові дискусії з залученням іншомовних фахівців, проводити обговорення іноземної літератури (особливо для магістрантів і аспірантів нефілологічних спеціальностей), організовувати окремі спеціалізовані курси вивчення іноземних мов [2, с. 28]. Запрошення студентів до участі у дискусіях-роздумах, дебатах, інтерв'ю, ведення щоденних нотаток чи записів, „мозковий штурм”, есе, дослідницькі проекти, що ґрунтуються на їх інтересах, передбачають обговорення, аналіз проблеми й раціональне аргументування.

Сприяння формуванню сучасної особистості, готової до спілкування з представниками інших національних культур, вдосконалення вміння систематизувати й аргументувати власні думки та переконання, оволодіння практичними вміннями фіксувати й інтерпретувати інформацію різного змісту, – пріоритетні завдання викладача нефілологічного вузу.

Отже, формування комунікативної компетенції у студентів нефілологічних спеціальностей на заняттях іноземної мови досягається, у першу чергу, за умови високого професіоналізму викладача, рівня його педагогічної майстерності, реалізації освітньої, розвивальної й виховної мети з використанням комунікативного підходу до навчання шляхом формування іншомовних мовленнєвих умінь і навичок із застосуванням

сучасних технологій навчання, із залученням до активної участі у процесі навчання студентів, обов'язкового використання елементів творчості.

Список використаної літератури

1. Шавва Т. Ю. Післядипломна педагогічна освіта для професійного зростання: викладання французької мови / Т. Ю. Шавва, О. В. Шеховцова. – Луганськ, 2006. – 52 с. **2. Тер-Минасова С. Г.** Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М. : Слово, 2000. – 624 с. **3. Дружченко Т. П.** Теорії міжкультурної комунікації як підґрунтя компетентнісного підходу до освіти / Т. П. Дружченко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – 14 (273). – С. 112 – 116.

Максименко О. В. Формування навичок міжкультурної комунікації у студентів нефілологічних спеціальностей

У статті розглядається питання необхідності формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів нефілологічних спеціальностей і застосування комунікативного підходу в навчальному процесі. Визначені комунікативні компетенції, що використовуються у процесі вивчення іноземних мов та обґрунтовано їх значення. Комунікативний аспект вивчення іноземної мови надає можливості реалізації навчання мовлення, спілкування та вираження власної думки, вміння аргументувати власні погляди та переконання, формування сучасної особистості, готової до діалогу з представниками інших національних культур тощо. Стаття базується на чітко визначених ключових компетенціях, спрямованих на оволодіння певним комплексом способів діяльності, що надає можливість розуміти ситуацію, досягати певних результатів в особистій та професійній сфері.

Ключові слова: комунікативна компетенція, комунікативний підхід, мовна особистість, іноземні мови.

Максименко О. В. Формирование навыков межкультурной коммуникации у студентов нефилологических специальностей

В статье рассматривается вопрос необходимости формирования иноязычной коммуникативной компетенции студентов нефилологических специальностей и применение коммуникативного подхода в учебном процессе. Определены коммуникативные компетенции, используемые в процессе изучения иностранных языков и обосновано их значение. Коммуникативный аспект изучения иностранного языка предоставляет возможности общения и выражения собственного мнения, умения аргументировать взгляды и убеждения, формирования современной личности, готовой к диалогу с представителями других национальных культур и т.д. Статья базируется на четко определенных ключевых компетенциях, направленных на овладение определенным комплексом способов деятельности, что

позволяет понимать ситуацию, достигать определенных результатов в личной и профессиональной сфере.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, коммуникативный подход, языковая личность, иностранные языки.

Maksymenko O. V. Development of Intercultural Communication Skills of Students of Non-philological Specialties

The topicality of this article is in the necessity of forming of an all-round developed individuality, a highly-qualified professional who understands the importance of communicative competence in a foreign language as a way to increase and to realize opportunities existed in the modern world for students who are getting non-philological education. In the article the necessity of forming of foreign language communicative competence of students studying non-philological specialties and of communicative approach applying in the educational process is studied. The author is distinguishing communicative competences which are used in the foreign language studying and substantiates their importance. The communicative aspect of foreign language studying gives the opportunities to realize the studying of speaking, communication and own thought expression, the skill to argue own views and believes, the forming of modern personality who are ready to the dialogue with representatives of other cultures, the ability to understand opponent's position, the mastering of methods of unassisted work with language. The article is based on clearly distinguished key competences which are directed to mastering of some complex of activity methods which gives the opportunity to understand the situation, to have some results in interpersonal and professional spheres.

Key words: communicative competence, communicative approach, language personality, foreign languages.

Стаття надійшла до редакції 28.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.02.2014 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Галич О. А.

УДК 378.016:811.11

S. V. Perova

**PROFESSIONAL LANGUAGE TRAINING OF THE
INTERNATIONAL RELATION STUDENTS: THE PROBLEMS OF
TEACHING THROUGH TRANSLATION**

The institutions of higher education provide necessary training for individuals wishing to enter professional careers. They strive to develop students' key competences, creativity, insight, and analytical skills. So-called